Elektronisk version af artikel i Kultur & Klasse 38 (1980), for denne version © Forlaget Medusa 2006

Marie-Louise Svane

Social kritik og folkelig tradition

i Aakjærs roman Vredens Børn

Det volder ingen videre vanskelighed at skyde sig ind på hovedtemaet i *Vredens Børn*. Forfatteren Jeppe Aakjær præsenterer det selv i den undertitel, han har forsynet værket med, som Et Tyendes Saga. Bogen handler m.a.o. om et tyende, eller mere generelt om tyendeforholdet på landet i Danmark i den periode, romanen er skrevet, d.v.s. omkring århundredeskiftet.

Straks tungere ligger det med en præsentation af selve handlingen, eller af den dynamik, som skaber bogens sammenhæng fra den ene ende til den anden. Der *er* nemlig ingen handling i gængs litterær forstand, ikke noget »plot« med en løsning, ikke nogen kulmination med en kadence. Men nok bevægelse. - Nemlig bevægelsen i takt med bogens hovedperson, tjenestedrengen Per, som langs ad i romanen gennemløber en række forskellige stadier og situationer. Beskrivelsen af disse situationer står sådan set som indbyrdes uafhængige scener, kun løst sammenhægtede gennem Pers person. De er allesammen illustrationseksempler på, hvordan et tyendeliv som Pers er at leve. De udgør tilsammen en varieret katalog over de forskellige typiske og dystre sider af hovedtemaet, tyendeforholdet. En opremsning vil give en fornemmelse af bogens tema- og problemunivers: det autoritært-patriarkalske arbejdsforhold tyendet står i til husbonden, den ekstremt udvidede arbejdsdag, den dårlige hygiejne i karlekamrene, arbejdsudnyttelsen af tjenestebørnene i skoletiden, korporlig vold mod tyendet, dets manglende rettigheder i tyendeloven - og flere ting endnu, altsammen illustreret gennem Pers skiftende pladser og møde med folk rundt om i Runge og Skejby sogne.

Inden jeg går videre til at diskutere de formidlings- og erkendelsesmuligheder, man kunne tale om i forbindelse med denne type